

СЕМІНАР 1-2

Рах Еуропа як соціальний феномен

Незадовго до щорічної Мюнхенської конференції з безпеки, яка стартує 15 лютого Міжнародна кризова група визначила топ-10 збройних конфліктів 2019-2020 років
<https://securityconference.org/>

На перше місце група винесла **конфлікт в Афганістані** (військова операція НАТО проти ІДІЛ і «Талібану»). У звіті наголошується, що внаслідок бойових дій в Афганістані гине більше людей, ніж під час будь-якого іншого поточного конфлікту в світі. Протистояння в Афганістані триває понад 18 років (з жовтня 2001 року) і загинули вже понад 100 тисяч осіб (і це статистика тільки з 2009 року). При цьому за останні два роки рівень кровопролиття в Афганістані тільки зріс.

Проте експерти вважають, що цьогооріч у переговорах США і «Талібану» може з'явитися прогрес. *«Збереження статусу-кво дає тільки перспективу нескінченної війни, а виведення американських військ без угоди може спровокувати повернення до громадянської війни 1990-х років і ще більшого насильства. Угода між США і талібами ознаменує собою тільки початок довгого шляху до врегулювання»*, – підкреслюється у звіті.

На другому місці в рейтингу – **повстання шіїтів-хуситів проти уряду Ємену**. Конфлікт в Ємені триває менше, ніж на Донбасі, але загиблих вже понад 100 тисяч. У 2018 році в ООН назвали те, що відбувається в Ємені, гіршою гуманітарною кризою у світі – в країні почався голод. Торік у конфлікті сталося затишшя, сторони уклали угоду про припинення вогню, але про завершення війни годі й казати.

Протистояння між двома етнічними групами в Ефіопії (третє місце в рейтингу) триває 9 місяців, за цей час загинули менше 90 осіб. Цьогооріч у країні пройдуть загальні вибори, що також може спровокувати насильство. На четвертому місці **конфлікт у ще одній африканській країні – Буркіна-Фасо**. Унаслідок заколоту ісламістських збройних угруповань, який триває майже чотири з половиною роки, загинули понад 700 осіб. У Буркіна-Фасо на листопад також намічені загальні вибори, але їх результат можуть поставити під сумнів через напружену ситуацію в країні.

На п'ятому місці в рейтингу – **громадянська війна в Лівії**, яка триває вже 9 років. Число загиблих наразі невідомо, але станом на серпень 2011-го налічувалося понад 50 тисяч смертей. Експерти вважають, що війна в Лівії

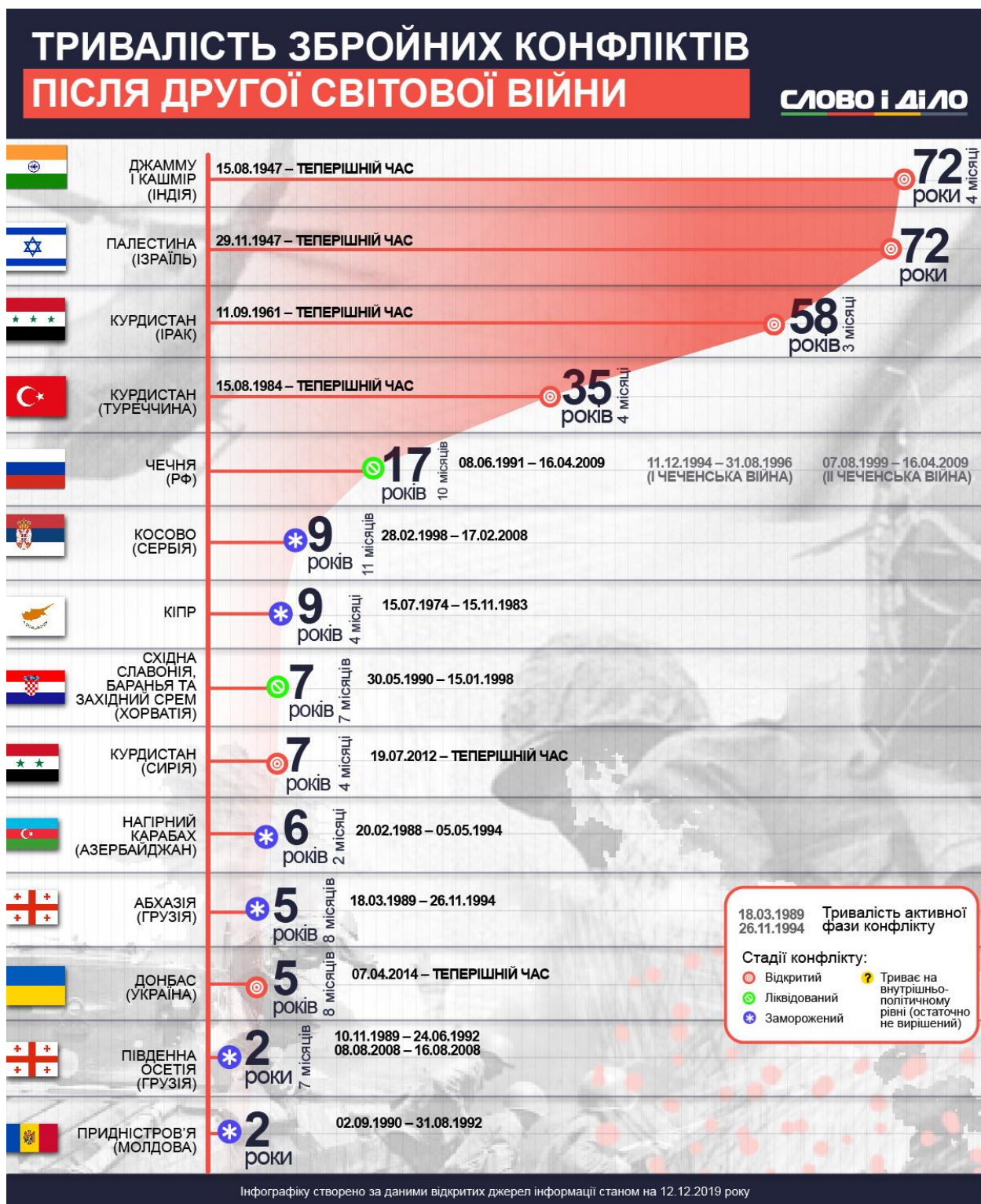
може загостритися в найближчі місяці, оскільки сторони активно підтримують з-за кордону. *«Лівія давно стала ареною для зовнішньополітичного змагання. Щоб покласти край війні, іноземні держави повинні будуть припинити озброювати своїх лівійських союзників і замість цього підштовхувати їх до переговорів, але перспективи цього здаються туманними»*, – йдеться у звіті.

У рейтинг також включені два конфлікти, загиблих унаслідок яких немає: **конфлікт у Перській затоці** (США і Ізраїль з одного боку, та Іран – з іншого), а також **холодна війна між США і КНДР**.

Міжнародна кризова група побоюється, що цьогоріч може статися ескалація **прикордонного конфлікту між Індією і Пакистаном**. **Конфлікт у Кашмірі**, який триває рівно рік, експерти поставили на восьме місце в рейтингу. У результаті бойових дій загинули 45 індійських поліцейських – усі після теракту, який скоїв пакистанський смертник. **Конфлікт у Венесуелі**, який стався через результати президентських виборів (боротьба між Ніколасом Мадуро і Хуаном Гуайдо) посів дев'яте місце. За рік конфлікту в країні загинули близько 1,6 тисяч людей, ще 1,7 млн, за даними ООН, потребують гуманітарної допомоги.

Замикає рейтинг, незважаючи на понад 13 тисяч загиблих, **конфлікт на Донбасі**.

Які збройні конфлікти виникали у світі після Другої світової війни та до чого вони призвели <https://www.slovoidilo.ua/>

Палестина

Вже 72 роки триває конфлікт за територію Палестини, який виник невдовзі після закінчення Другої світової війни. Власне, війни за спірну і священну територію між арабами та євреями тривають з сивої давнини і

перейшли у гарячу фазу понад 100 років тому, коли євреї почали намагатися створити власну державу.

29 листопада 1947 року створена незадовго до того Організація Об'єднаних Націй ухвалила резолюцію про план розділу Палестини на арабську та єврейську держави з наданням особливого статусу району Єрусалиму під керуванням ООН. Але арабська сторона не погодилась на такі умови.

На другий день після створення держави Ізраїль у травні 1948 року армія п'яти країн Ліги арабських держав вторглась на територію нової країни «для захисту арабського населення та створення у Палестині єдиного арабського державного утворення».

Однак в результаті збройного конфлікту Ізраїль збільшив територію, Єрусалим був розділений між Трансйорданією та Ізраїлем, Сектор Газа і весь Західний берег річки Йордан перейшли під контроль відповідно Єгипту та Трансйорданії.

Збройні конфлікти, які перманентно переростали в арабо-ізраїльські війни, тривали наступні кілька десятиліть, поки 15 грудня 1988 року не було проголошено незалежність держави Палестина, яка включає Західний берег річки Йордан та Сектор Газа.

Палестину визнали 136 зі 193 країн-членів ООН. При цьому вона не є повноправним членом ООН, оскільки не визнана США, Великою Британією та Францією. Зараз Ізраїль розглядає території за Зеленою лінією як автономію. У серпні 2019 року Держдепартамент США виключив Палестину зі списку країн і територій.

Курдистан

Ще одна гаряча больова точка на планеті – Курдистан, де збройні конфлікти не припиняються відтоді, як на початку минулого століття на цих землях знайшли великі поклади нафти. Територія Курдистану поділена між чотирма державами — Туреччиною, Іраном, Іраком і Сирією. Заселена вона переважно курдами, які безрезультатно прагнуть створити власну державу.

Мільйони курдів емігрували і зараз живуть в Ізраїлі, Таджикистані, Киргизстані, Казахстані, Західній Європі. Найбільші курдські діаспори перебувають у Німеччині, Австралії, США.

Понад 58 років тому був проголошений Курдський автономний регіон, який зараз входить до складу Іраку та має статус широкої автономії. Щоправда, жодна країна світу його не визнає. У 2017 році в автономії

провели референдум, під час якого 93% виборців висловилися за незалежність від Іраку. Уряд Іраку не визнав результати плебісциту.

У південно-східному регіоні Туреччини, заселеному етнічними курдами, «Робітнича партія Курдистану» веде партизанську війну проти турецької армії та поліції за підтримки сирійських та іракських курдів. Конфлікт триває понад 35 років та періодично загострюється.

Етнічні конфлікти на території колишнього СРСР

Перший збройний конфлікт на етнічному ґрунті виник у **Нагірному Карабаху** між вірменами та азербайджанцями ще за часів існування СРСР. У 1988 році вірмени, яких була більшість у Нагірному Карабасі, захотіли приєднатися до Вірменії, але Азербайджан виступив проти. Перші сутички почалися в Єревані на початку 1988 року і невдовзі переросли у погроми в азербайджанському Сумгаїті.

Радянські війська втруtilись у конфлікт і невдовзі Вірменія приєднала спірну територію, а восени 1991 року Нагірний Карабах проголосив незалежність. Нагірно-Карабаську Республіку не визнала жодна країна світу, крім таких квазіутворень, як Абхазія, Південна Осетія, Придністров'я. Наразі конфлікт заморожений.

Заворушення в **Абхазії** почалися влітку 1989 року, коли цей регіон захотів відділитись від Грузинської РСР. Військові дії розпочалися влітку 1992 року, за два роки Абхазія проголосила незалежність. В серпні 2008 року абхазькі збройні формування за підтримки РФ витіснили грузинські війська з Кодорської ущелини. Збройні сили РФ досі на території Абхазії, чий уряд повністю підпорядкований РФ. Конфлікт заморожений. Абхазію визнали РФ, Нікарагуа, Венесуела, Науру, Сирія й такі невизнані республіки, як Південна Осетія, Придністров'я, «НКР» та «ДНР».

Паралельно від Грузії від'єдналася **Південна Осетія**. У 1989 році автономія вийшла зі складу Грузії й почалася війна. В 1990 році Південна Осетія проголосила створення «Південно-Осетинської Радянської Демократичної Республіки» й у Цхинвалі відбулась ескалація збройного протистояння між місцевим населенням та грузинськими силовиками.

Друга фаза війни розпочалася з військовою агресією РФ проти Грузії 8 серпня 2008 року в Цхинвалі. Досі немає точних даних щодо кількості загиблих та біженців. Південна Осетія перебуває під впливом та на утриманні РФ, чії війська розташовані на території анклаву. Конфлікт заморожений. Осетію визнала РФ та створені нею псевдореспубліки.

Сепаратисти у молдавському **Придністров'ї** почали свою активність у 1990 році. Після дворічного збройного конфлікту, в якому загинуло близько

1200 чоловік, Кишинів остаточно втратив контроль над регіоном. На боці сепаратистів тоді взяли участь окремі бійці, підрозділи й частини російської армії зі своїм озброєнням і бойовою технікою.

У 1992 році за двосторонньою російсько-молдавською угодою на адмінкордонах між Придністров'ям і Молдовою була розпочата миротворча операція за участю російських і молдавських військ, а також збройних формувань. На території невизнаного Придністров'я розквартирована оперативна група російських військ (близько 1400 військовослужбовців),

Україна не визнає Придністров'я, як і всі держави-члени ООН. Незалежність Придністров'я визнали тільки Південна Осетія, Абхазія та Нагірний Карабах. Наразі конфлікт заморожений.

Чечня

Одним з найбільш проблемних регіонів на Північному Кавказі ще з часів російської колонізації була маленька Чечня. У процесі розпаду Радянського Союзу у 1991 році чеченці проголосили незалежну Чеченську Республіку (пізніше Чеченська Республіка Ічкерія), яку очолив Джохар Дудаєв. Чечня відділилася від Інгущетії, яка залишилася в складі Російської Федерації.

Перша чеченська війна почалася в грудні 1994 року, коли РФ намагалася відновити контроль над Чечнею. Проросійський уряд очолив Доку Завгаєв, у травні був вбитий Джохар Дудаєв. Влітку 1996 року чеченські партизани заволоділи містами Грозний і Гудермес. Між Ічкерією та федеральним керівництвом РФ були підписані Хасавюртовські угоди, якими де-факто визнано незалежність ЧРІ, а з її території виведено російські війська.

Після серії вибухів у російських містах у 1999 році розпочалась **друга чеченська війна**, коли РФ відновила контроль над більшою частиною території Чечні. Місцеву адміністрацію очолив Ахмат Кадиров, який загинув унаслідок теракту в 2004 році. Його син Рамзан став першим віцепрем'єром Чечні, що займається силовим блоком. У грудні 2005 року Кадиров обраний головою чеченського відділення партії «Єдина Росія».

У березні 2005 року під час спецоперації ФСБ загинув Аслан Масхадов. Доку Умаров, що очолив повстанців, оголосив 2007 року про скасування Ічкерії та «Імарату Кавказ» (заборонений в Росії як терористична організація).

У лютому 2007 року президент РФ Володимир Путін підписав указ про призначення Кадирова тимчасово виконуючим обов'язки президента Чечні, в березні республіканський парламент затвердив Кадирова президентом Чечні.

Бої в Чечні тривали до весни 2009 року, після чого збройний конфлікт в регіоні вважається таким, що ліквідований.

Донбас

В Україні вже 6 років і 8 місяців триває збройний конфлікт на Донбасі. На початку квітня 2014 року, після анексії Криму Російською Федерацією, на сході України в частині Донецької та Луганської областей російські спецслужби влаштували серію проросійських акцій.

Бойові дії на Донбасі почалися із захоплення 12 квітня 2014 року російськими спецслужбами українських міст — Слов'янська, Краматорська і Дружківки. Захоплену у відділках МВС зброю російські диверсанти передали місцевим сепаратистам і невдовзі проголосили утворення так званих «Донецької та Луганської народних республік». Україна втратила контроль над частиною кордону.

Офіційно Росія не визнає факту свого вторгнення в Україну. З українського боку РФ на законодавчому рівні визнана країною-агресором. Для відсічі агресії на сході України спочатку проводилась Антитерористична операція, яка з 2018 року має назву Операція Об'єднаних Сил. На окупованих територіях Донбасу перебувають російські та місцеві військові формування. Протистояння між силами ЗСУ та бойовиками і російськими найманцями триває. Досягти припинення вогню не вдається.

На початку 2019 року ООН офіційно заявила, що внаслідок збройного конфлікту на сході України загинуло до 13 тисяч осіб. Понад 30 тисяч людей зазнали поранень. Серед цивільного населення кількість вбитих становить близько 3 тисяч 300 осіб. Ця цифра включає і 298 пасажирів «Боїнга» рейсу МН17, який був збитий 17 липня 2014 року в небі над Донбасом.

Врегулювання конфлікту триває з літа 2014 року у Нормандському форматі, в якому беруть участь президенти України, Росії, Німеччини та Франції. Остання зустріч «нормандської четвірки» відбулася в Парижі, за підсумками якої лідери країн підписали спільне комюніке. Наразі конфлікт триває.